

Prof. univ. dr. **Carmen-Silvia Paraschiv**

Drept procesual penal

Curs pentru master

Editura
Hamangiu
2024

CUPRINS

PARTEA GENERALĂ	1
------------------------	----------

CAPITOLUL I. NOȚIUNI GENERALE PRIVIND PROCESUL PENAL.

PRINCIPIILE ȘI LIMITELE APLICĂRII LEGII PROCESUALE PENALE	3
§1. Scopul și principiile procesului penal	3
§2. Fazele procesului penal	5
§3. Dreptul procesual penal, ramură distinctă a sistemului de drept din România	7
§4. Normele juridice procesuale penale	9
§5. Aplicarea în timp și în spațiu a legii procesuale penale	11
§6. Organizarea instanțelor judecătorești și a Ministerului Public	14

CAPITOLUL AL II-LEA. ACȚIUNEA PENALĂ ȘI ACȚIUNEA CIVILĂ

ÎN PROCESUL PENAL	23
§1. Acțiunea penală	23
§2. Acțiunea civilă	25

CAPITOLUL AL III-LEA. PARTICIPANȚII ÎN PROCESUL PENAL

§1. Dispoziții generale	27
1.1. Noțiunea de participant în procesul penal	27
1.2. Succesorii, reprezentanții și substituții procesuali	28
§2. Competența în materie penală	31
2.1. Considerații introductive	31
2.2. Formele competenței	32
2.3. Competența funcțională, după materie și după calitatea persoanei a instanțelor judecătorești	38
2.4. Dispoziții speciale privind competența instanțelor judecătorești	41
2.5. Competența judecătorului de drepturi și libertăți și a judecătorului de cameră preliminară	46
2.6. Organele de urmărire penală și competența acestora	47
2.7. Incompatibilitatea. Abținerea și recuzarea	49
2.8. Strămutarea cauzelor penale	51

2.9. Desemnarea altei instanțe pentru judecarea cauzei _____	52
§3. Părțile, subiecții procesuali principali și drepturile acestora _____	53
3.1. Noțiunea de parte sau subiect procesual _____	53
3.2. Suspectul și drepturile acestuia _____	53
3.3. Persoana vătămată și drepturile acesteia _____	53
3.4. Inculpatul și drepturile acestuia _____	54
3.5. Partea civilă și drepturile acesteia _____	56
3.6. Partea responsabilă civilmente și drepturile acesteia _____	59
§4. Avocatul. Asistența juridică _____	62
4.1. Asistența juridică. Aspecte organizatorice ale avocaturii _____	62
4.2. Asistența juridică facultativă și asistența juridică obligatorie _____	64
4.3. Drepturile și îndatoririle avocatului _____	65

CAPITOLUL AL IV-LEA. PROBELE, MIJLOACELE DE PROBĂ

ȘI PROCEDEELE PROBATORII _____	67
§1. Reguli generale _____	67
§2. Audierea persoanelor _____	69
2.1. Reguli generale în materia audierii persoanelor _____	69
2.2. Audierea suspectului sau a inculpatului _____	70
2.3. Audierea persoanei vătămate, a părții civile și a părții responsabile civilmente _____	71
2.4. Audierea martorilor _____	72
2.5. Protecția martorilor _____	75
2.5.1. Protecția martorilor amenințați _____	75
2.5.2. Protecția martorilor vulnerabili _____	77
2.6. Confruntarea _____	78
§3. Identificarea persoanelor și a obiectelor _____	79
§4. Metode speciale de supraveghere sau cercetare _____	80
4.1. Supravegherea tehnică _____	81
4.2. Utilizarea investigatorilor sub acoperire sau a colaboratorilor _____	84
4.3. Livrarea supravegheată _____	86
§5. Conservarea datelor informatice _____	87
§6. Percheziția și ridicarea de obiecte și înscrisuri _____	88
6.1. Ridicarea de obiecte și înscrisuri _____	89
6.2. Percheziția _____	89

§7. Expertiza și constatarea _____	92
7.1. Expertiza _____	92
7.2. Constatarea _____	95
§8. Înscrierile _____	96
§9. Comisia rogatorie și delegarea _____	98

CAPITOLUL AL V-LEA. MĂSURILE PREVENTIVE ȘI ALTE MĂSURI

PROCESUALE _____	99
§1. Noțiunea de măsură procesuală. Felurile măsurilor procesuale _____	99
§2. Măsurile preventive _____	100
2.1. Dispoziții generale _____	100
2.2. Calea de atac împotriva încheierilor prin care se dispune asupra măsurilor preventive în cursul urmăririi penale _____	103
2.3. Calea de atac împotriva încheierilor prin care se dispune asupra măsurilor preventive în procedura camerei preliminare _____	104
2.4. Calea de atac împotriva încheierilor prin care se dispune asupra măsurilor preventive în cursul judecății _____	105
2.5. Verificarea măsurilor preventive în procedura de cameră preliminară _____	106
2.6. Verificarea măsurilor preventive în cursul judecății _____	107
2.7. Înlocuirea sau revocarea măsurilor preventive _____	108
2.8. Încetarea de drept a măsurilor preventive _____	110
2.9. Reținerea _____	111
2.10. Controlul judiciar _____	114
2.11. Controlul judiciar pe cauțiune _____	117
2.12. Arestul la domiciliu _____	118
2.13. Arestarea preventivă _____	122
2.14. Dispoziții speciale privind măsurile preventive aplicate minorilor _____	127
§3. Măsurile asigurătorii, restituirea lucrurilor și restabilirea situației anterioare săvârșirii infracțiunii _____	127
3.1. Măsurile asigurătorii _____	127
3.2. Restituirea lucrurilor și restabilirea situației anterioare _____	130

CAPITOLUL AL VI-LEA. ACTE PROCESUALE ȘI ACTE

PROCEDURALE COMUNE	132
§1. Citarea, comunicarea actelor procedurale și mandatul de aducere	132
de aducere	132
1.1. Citarea	132
1.2. Comunicarea actelor procedurale	132
1.3. Mandatul de aducere	133
§2. Termenele	133
§3. Cheltuielile judiciare	135
§4. Modificarea actelor procedurale, îndreptarea erorilor materiale și înlăturarea unor omisiuni vădite	136
4.1. Modificarea actelor procedurale	136
4.2. Îndreptarea erorilor materiale	136
4.3. Înlăturarea unor omisiuni vădite	136
§5. Nulitățile	137
§6. Amenda judiciară	139
PARTEA SPECIALĂ	141
CAPITOLUL I. URMĂRIREA PENALĂ	143
§1. Definiție și limite	143
§2. Trăsăturile urmăririi penale	144
2.1. Lipsa publicității	144
2.2. Lipsa contradictorialității	145
2.3. Subordonarea ierarhică a organelor de urmărire penală	146
2.4. Caracterul preponderent al formei scrise	147
§3. Sesizarea organelor de urmărire penală	147
3.1. Moduri de sesizare	147
3.2. Plângerea prealabilă	148
§4. Conducerea și supravegherea activității organelor de cercetare penală de către procuror	150
4.1. Considerații prealabile	150
4.2. Obiectul supravegherii	151
4.3. Modalități de exercitare a conducerii și supravegherii	151
4.4. Dispozițiile date de procuror	153

4.5. Infirmary actelor procesuale sau procedurale _____	154
§5. Efectuarea urmăririi penale _____	155
5.1. Începerea urmăririi penale _____	155
5.2. Obligațiile organelor de urmărire penală _____	156
5.3. Aducerea la cunoștință a calității de suspect _____	157
5.4. Procedura audierii anticipate _____	158
5.5. Punerea în mișcare a acțiunii penale _____	159
5.6. Extinderea urmăririi penale sau schimbarea încadrării juridice _____	161
5.7. Suspendarea urmăririi penale _____	162
5.8. Clasarea și renunțarea la urmărirea penală _____	164
5.8.1. Precizări introductive _____	164
5.8.2. Clasarea _____	165
5.8.3. Renunțarea la urmărirea penală _____	167
5.9. Continuarea urmăririi penale la cererea suspectului sau a inculpatului _____	171
5.10. Terminarea urmăririi penale _____	173
5.11. Dispoziții privind efectuarea urmăririi penale de către procuror _____	174
5.12. Rezolvarea cauzelor și sesizarea instanței _____	176
§6. Reluarea urmăririi penale _____	180
6.1. După încetarea cauzei de suspendare _____	180
6.2. În caz de restituire _____	181
6.3. În caz de redeschidere a urmăririi penale _____	182
§7. Plângerea împotriva măsurilor și actelor de urmărire penală _____	184
7.1. Dreptul de a face plângere _____	184
7.2. Plângerea împotriva măsurilor și actelor organelor de cercetare penală _____	185
7.3. Plângerea împotriva actelor procurorului _____	186
7.4. Plângerea împotriva soluțiilor de neurmărire sau netrimiteri în judecată _____	187

CAPITOLUL AL II-LEA. CAMERA PRELIMINARĂ	192
§1. Noțiune și obiect	192
§2. Durata procedurii în camera preliminară	193
§3. Măsurile premergătoare	193
§4. Procedura în camera preliminară	195
§5. Soluțiile judecătorului de cameră preliminară	197
§6. Contestația	199
CAPITOLUL AL III-LEA. DISPOZIȚII GENERALE PRIVIND JUDECATA	200
§1. Noțiune	200
§2. Rolul instanței de judecată	200
§3. Limitele judecății	201
§4. Obiectul și locul desfășurării judecății	202
§5. Principiile specifice fazei de judecată	202
5.1. Oralitatea, nemijlocirea și contradictorialitatea	202
5.2. Publicitatea ședinței de judecată	204
§6. Citarea la judecată	207
§7. Compunerea instanței	210
§8. Judecata de urgență	213
§9. Asigurarea apărării	213
§10. Atribuțiile președintelui completului	214
§11. Strigarea cauzei și apelul celor citați	215
§12. Asigurarea ordinii și solemnității ședinței	216
§13. Pregătirea ședinței de judecată	217
§14. Măsurile preventive în cursul judecății	219
§15. Participarea procurorului la judecată	220
§16. Participarea inculpatului la judecată și drepturile acestuia	221
§17. Participarea celorlalte părți, a persoanei vătămate și a altor subiecți procesuali la judecată și drepturile acestora	223
§18. Suspendarea judecății	223
18.1. În cazul bolii grave de care suferă inculpatul	224
18.2. În cazul desfășurării procedurii de mediere	225
18.3. În caz de extrădare activă	226
§19. Notele privind desfășurarea ședinței de judecată	226
§20. Felul hotărârilor	227

CAPITOLUL AL IV-LEA. JUDECATA ÎN PRIMĂ INSTANȚĂ	229
§1. Dispoziții generale privind judecata în primă instanță	229
§2. Obiectul și etapele judecătii	230
§3. Începutul ședinței de judecată	232
3.1. Verificările pivoitoare la inculpat	232
3.2. Măsurile premergătoare privind martorii, experții și interpreții	232
3.3. Aducerea la cunoștință a învinuirii, lămuriri și cereri	232
3.4. Propunerea de probe	233
§4. Cercetarea judecătorească obișnuită	235
4.1. Ordinea cercetării judecătorești	235
4.2. Audierea inculpatului și a coinculpaților	235
4.3. Audierea persoanei vătămate, a părții civile și a părții responsabile civilmente	236
4.4. Audierea martorului, expertului și interpretului	237
4.5. Renunțarea la probe și imposibilitatea administrării probelor	238
4.6. Prezentarea mijloacelor materiale de probă și amânarea pentru probe noi	239
4.7. Schimbarea încadrării juridice	239
4.8. Reluarea procedurii de cameră preliminară	240
4.9. Terminarea cercetării judecătorești	240
§5. Procedura în cazul recunoașterii învinuirii	241
§6. Dezbaterile	243
6.1. Ordinea în care se dă cuvântul	243
6.2. Ultimul cuvânt al inculpatului	244
§7. Deliberarea și hotărârea instanței	245
7.1. Soluționarea cauzei	245
7.2. Deliberarea și luarea hotărârii	245
§8. Reluarea cercetării judecătorești sau a dezbaterilor	247
§9. Rezolvarea acțiunii penale	247
9.1. Condamnarea	248
9.2. Renunțarea la aplicarea pedepsei	249
9.3. Amânarea aplicării pedepsei	250

9.4. Achitarea _____	251
9.5. Încetarea procesului penal _____	251
9.6. Alte dispoziții privind rezolvarea acțiunii penale _____	252
§10. Rezolvarea acțiunii civile _____	254
§11. Dispozițiile cu privire la măsurile preventive _____	256
§12. Hotărârea instanței _____	258
12.1. Structura hotărârii _____	258
12.2. Conținutul părții introductive _____	258
12.3. Conținutul expunerii _____	259
12.4. Conținutul dispozitivului _____	260
12.5. Minuta _____	263
§13. Redactarea, semnarea, pronunțarea și comunicarea hotărârii _____	263
13.1. Redactarea și semnarea hotărârii _____	263
13.2. Pronunțarea hotărârii _____	264
13.3. Comunicarea hotărârii _____	265
CAPITOLUL AL V-LEA. APELUL _____	266
§1. Noțiune _____	266
§2. Hotărârile supuse apelului _____	266
§3. Titularii apelului _____	267
3.1. Procurorul _____	268
3.2. Inculpatul _____	268
3.3. Partea civilă _____	269
3.4. Partea responsabilă civilmente _____	269
3.5. Persoana vătămată _____	270
3.6. Martorul, expertul, interpretul și avocatul _____	270
3.7. Orice persoană fizică ori juridică ale cărei drepturi legitime au fost vătămate nemijlocit printr-o măsură sau printr-un act al instanței _____	270
§4. Termenul de declarare a apelului. Repunerea în termen _____	271
4.1. Termenul de declarare a apelului _____	271
4.2. Repunerea în termen _____	272
§5. Declararea, motivarea apelului și instanța la care se depune _____	273

§6. Renunțarea la apel _____	274
§7. Retragera apelului _____	275
§8. Efectele apelului _____	276
8.1. Efectul suspensiv _____	276
8.2. Efectul devolutiv și limitele sale _____	277
8.2.1. Limitele efectului devolutiv în funcție de persoana care a declarat apelul _____	277
8.2.2. Limitele efectului devolutiv în raport de persoana la care se referă declarația de apel _____	278
8.2.3. Limitele efectului devolutiv raportat la calitatea pe care o are în proces apelantul _____	278
8.3. Neagravarea situației în propriul apel (<i>non reformatio in peius</i>) _____	279
8.4. Efectul extensiv _____	280
§9. Judecarea apelului și soluțiile la judecata în apel _____	281
9.1. Judecarea apelului _____	281
9.2. Soluțiile la judecata în apel _____	282
9.2.1. Respingerea apelului _____	282
9.2.2. Admiterea apelului _____	283
9.3. Chestiuni complementare _____	283
§10. Hotărârea instanței de apel și comunicarea acesteia _____	284
§11. Limitele rejudecării _____	285
CAPITOLUL AL VI-LEA. CONTESTAȚIA _____	287
§1. Noțiune _____	287
§2. Hotărâri care pot fi atacate cu contestație _____	287
§3. Titulari și termen de introducere _____	288
§4. Depunerea contestației _____	291
§5. Efectele contestației _____	291
§6. Soluționarea contestației _____	293
CAPITOLUL AL VII-LEA. CĂILE EXTRAORDINARE DE ATAC _____	294
§1. Contestația în anulare _____	294
1.1. Noțiune și trăsături _____	294

1.2. Cazuri _____	295
1.2.1. Judecata în apel a avut loc fără citarea legală a unei părți sau, deși legal citată, aceasta a fost în imposibilitate de a se prezenta și de a înștiința instanța despre această imposibilitate [art. 426 lit. a) C. proc. pen.] _____	296
1.2.2. Inculpatul a fost condamnat, deși existau probe cu privire la o cauză de încetare a procesului penal [art. 426 lit. b) C. proc. pen.] _____	297
1.2.3. Hotărârea din apel a fost pronunțată de alt complet decât cel care a luat parte la dezbaterile pe fond a procesului [art. 426 lit. c) C. proc. pen.] _____	298
1.2.4. Instanța de apel nu a fost compusă potrivit legii ori a existat un caz de incompatibilitate [art. 426 lit. d) C. proc. pen.] _____	299
1.2.5. Judecata în apel a avut loc fără participarea procurorului sau a inculpatului, când aceasta era obligatorie, potrivit legii [art. 426 lit. e) C. proc. pen.] _____	299
1.2.6. Judecata în apel a avut loc în lipsa avocatului, când asistența juridică a inculpatului era obligatorie, potrivit legii [art. 426 lit. f) C. proc. pen.] _____	300
1.2.7. Ședința de judecată în apel nu a fost publică, în afară de cazurile când legea prevede altfel [art. 426 lit. g) C. proc. pen.] _____	301
1.2.8. Instanța de apel nu a procedat la audierea inculpatului prezent, dacă audierea era legal posibilă [art. 426 lit. h) C. proc. pen.] _____	302
1.2.9. Împotriva unei persoane s-au pronunțat două hotărâri definitive pentru aceeași faptă [art. 426 lit. i) C. proc. pen.] _____	303
1.3. Cererea de contestație în anulare _____	303
1.4. Instanța competentă _____	304
1.5. Suspendarea executării _____	304
1.6. Admiterea în principiu _____	305
1.7. Procedura de judecare _____	305

§2. Revizuirea	306
2.1. Noțiuni și trăsături	306
2.2. Hotărâri supuse revizuirii	307
2.3. Cazurile de revizuire	308
2.3.1. S-au descoperit fapte sau împrejurări ce nu au fost cunoscute la soluționarea cauzei și care dovedesc netemeinicia hotărârii pronunțate în cauză [art. 453 alin. (1) lit. a) C. proc. pen.]	309
2.3.2. Hotărârea a cărei revizuire se cere s-a întemeiat pe declarația unui martor, opinia unui expert sau pe situațiile înveredate de un interpret, care a săvârșit infracțiunea de mărturie mincinoasă în cauza a cărei revizuire se cere, influențând astfel soluția pronunțată [art. 453 alin. (1) lit. b) C. proc. pen.]	309
2.3.3. Un înscris care a servit ca temei al hotărârii a cărei revizuire se cere a fost declarat fals în cursul judecății sau după pronunțarea hotărârii, împrejurare care a influențat soluția pronunțată în cauză [art. 453 alin. (1) lit. c) C. proc. pen.]	310
2.3.4. Un membru al completului de judecată, procurorul ori persoana care a efectuat acte de urmărire penală a comis o infracțiune în legătură cu cauza a cărei revizuire se cere, împrejurare care a influențat soluția pronunțată în cauză [art. 453 alin. (1) lit. d) C. proc. pen.]	310
2.3.5. Două sau mai multe hotărâri judecătorești definitive nu se pot concilia [art. 453 alin. (1) lit. e) C. proc. pen.]	311
2.3.6. Hotărârea s-a întemeiat pe o prevedere legală care, după ce hotărârea a devenit definitivă, a fost declarată neconstituțională ca urmare a admiterii unei excepții de neconstituționalitate ridicate în acea cauză, în situația în care consecințele încălcării dispoziției constituționale continuă să se producă și nu pot fi remediate decât prin revizuirea hotărârii pronunțate [art. 453 alin. (1) lit. f) C. proc. pen.]	311

2.4. Persoanele care pot cere revizuirea _____	312
2.5. Cererea de revizuire _____	313
2.6. Instanța competentă _____	314
2.7. Admiterea în principiu _____	315
2.8. Rejudecarea cauzei după admiterea în principiu _____	318
2.8.1. Procedura de rejudecare _____	318
2.8.2. Soluțiile după rejudecare _____	319
CAPITOLUL AL VIII-LEA. PROCEDURI SPECIALE _____	320
§1. Precizări introductive _____	320
§2. Acordul de recunoaștere a vinovăției _____	321
2.1. Obiect. Delimitare față de procedura recunoașterii învinuirii _____	321
2.2. Condițiile încheierii _____	322
2.3. Formă și conținut _____	324
2.4. Sesizarea instanței _____	325
2.5. Procedura în fața instanței _____	326
2.6. Soluțiile instanței _____	326
2.7. Soluționarea acțiunii civile _____	327
2.8. Cuprinsul sentinței _____	327
2.9. Calea de atac _____	328
§3. Procedura în cauzele cu infractori minori _____	329
3.1. Considerații prealabile _____	329
3.2. Urmărirea penală în cauzele cu infractori minori _____	330
3.2.1. Persoanele chemate la organul de urmărire penală _____	330
3.2.2. Informarea suspectului sau inculpatului minor _____	332
3.3. Referatul de evaluare a minorului _____	333
3.4. Judecata în cauzele cu infractori minori _____	334
3.4.1. Compunerea instanței și condiții privind aplicarea procedurii speciale _____	334
3.4.2. Persoanele chemate la judecată _____	334
3.4.3. Desfășurarea judecății _____	335
3.4.4. Inculpații minori cu majori _____	336
3.5. Punerea în executare a măsurilor educative neprivative de libertate și prelungirea sau înlocuirea acestora _____	337

3.6. Punerea în executare a internării într-un centru educativ și schimbările privind această măsură _____	338
3.7. Punerea în executare a internării într-un centru de detenție și schimbările privind această măsură _____	339
3.8. Schimbarea regimului de executare _____	340
3.9. Amânarea sau întreruperea executării măsurilor privative de libertate _____	340
§4. Procedura reabilitării _____	340
4.1. Noțiune _____	340
4.2. Reabilitarea de drept _____	341
4.3. Reabilitarea judecătorească _____	342
4.3.1. Condiții și termene _____	342
4.3.2. Instanța competentă _____	343
4.3.3. Cererea de reabilitare _____	343
4.3.4. Procedura de judecată. Calea de atac _____	344
4.3.5. Anularea reabilitării. Mențiuni despre reabilitare _____	346

CAPITOLUL AL IX-LEA. EXECUTAREA HOTĂRÂRIILOR

PENALE _____ 347

§1. Noțiune. Autoritatea de lucru judecat a hotărârii penale definitive _____	347
§2. Rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești penale _____	348
§3. Instanța de executare și judecătorul delegat cu executarea _____	349
§4. Procedura la instanța de executare _____	350
§5. Contestația la executare _____	352
5.1. Noțiune _____	352
5.2. Procedură _____	353

BIBLIOGRAFIE RECOMANDATĂ _____ 355

Capitolul al IV-lea. Probele, mijloacele de probă și procedeele probatorii

§1. Reguli generale

Definiția **probei** este dată de art. 97 alin. (1) C. proc. pen.: „Constituie probă orice element de fapt care servește la constatarea existenței sau inexistenței unei infracțiuni, la identificarea persoanei care a săvârșit-o și la cunoașterea împrejurărilor necesare pentru justa soluționare a cauzei și care contribuie la aflarea adevărului în procesul penal”.

Mijloacele prin care se pot obține probele sunt reglementate de alin. (2) al aceluiași articol, acestea fiind:

- declarațiile suspectului sau ale inculpatului;
- declarațiile persoanei vătămate;
- declarațiile părții civile sau ale părții responsabile civilmente;
- declarațiile martorilor;
- înscrisuri, rapoarte de expertiză sau constatare, procese-verbale, fotografii, mijloace materiale de probă;
- orice alt mijloc de probă care nu este interzis prin lege.

Alin. (3) al aceluiași articol ne oferă și definiția **procedului probatoriu**, ca fiind modalitatea legală de obținere a mijlocului de probă.

Obiectul probațiunii îl constituie, conform art. 98 C. proc. pen.:

- existența infracțiunii și săvârșirea ei de către inculpat;
- faptele privitoare la răspunderea civilă, atunci când există parte civilă;
- faptele și împrejurările de fapt de care depinde aplicarea legii;
- orice împrejurare necesară pentru justa soluționare a cauzei.

În acțiunea penală, **sarcina probei** aparține în principal procurorului, iar în cazul acțiunii civile, aceasta revine părții civile sau procurorului care o exercită atunci când persoana vătămată este lipsită de capacitate de exercițiu sau are capacitate de exercițiu restrânsă. Persoana vătămată, suspectul și părțile au dreptul de a propune organelor judiciare administrarea de probe. Suspectul sau inculpatul beneficiază de prezumția de

nevinovăție, nefiind obligat să își dovedească nevinovăția și având dreptul de a nu contribui la propria acuzare (art. 99 C. proc. pen.).

Art. 100 C. proc. pen. reglementează **administrarea probelor** în cursul urmăririi penale (de către organul de urmărire penală) și în cursul judecății (de către instanța de judecată).

Organul de urmărire penală are obligația ca, în cursul urmăririi penale, din oficiu sau la cerere, să strângă și să administreze probe atât în favoarea, cât și în defavoarea suspectului sau inculpatului.

Instanța de judecată administrează probele la cererea procurorului, a părților, a persoanei vătămate, dar și din oficiu când consideră necesar pentru formarea convingerii sale.

În cazul în care o cerere privitoare la administrarea unor probe este respinsă, aceasta trebuie motivată de către organele judiciare, indiferent că este făcută în cursul urmăririi penale sau al judecății.

Organele judiciare **pot respinge o astfel de cerere** în următoarele cazuri:

- proba nu este relevantă în raport cu obiectul probațiunii din cauză;
- se apreciază că pentru dovedirea elementului de fapt care constituie obiectul probei au fost administrate suficiente mijloace de probă;
- proba nu este necesară, întrucât faptul este notoriu;
- proba este imposibil de obținut;
- cererea a fost formulată de o persoană neîndreptățită;
- administrarea probei este contrară legii.

În procesul obținerii probelor este oprit a se întrebuița violențe, amenințări ori alte mijloace de constrângere, precum și promisiuni sau îndemnuri. Nu pot fi folosite metode sau tehnici de ascultare care afectează capacitatea persoanei de a-și aminti și de a relata în mod conștient și voluntar faptele care constituie obiectul probei, interdicția aplicându-se chiar dacă persoana ascultată își dă consimțământul la utilizarea unei asemenea metode sau tehnici de ascultare. De asemenea, este interzis organelor judiciare penale sau altor persoane care acționează pentru

acestea să provoace o persoană să săvârșească ori să continue săvârșirea unei fapte penale, în scopul obținerii unei probe.

În cazul în care nu sunt respectate aceste dispoziții, **probele se exclud** conform art. 102 C. proc. pen.

Probele sunt supuse **liberei aprecieri** a organelor judiciare, în urma evaluării tuturor probele administrate în cauză. Instanța hotărăște motivat în privința existenței infracțiunii și a vinovăției inculpatului, cu trimitere la toate probele. Hotărârea de condamnare, de renunțare la aplicarea pedepsei sau de amânare a aplicării pedepsei nu se poate întemeia în măsură determinantă pe declarațiile investigatorului, ale colaboratorilor ori ale martorilor protejați (art. 103 C. proc. pen.).

§2. Audierea persoanelor

2.1. Reguli generale în materia audierii persoanelor

Conform art. 104 C. proc. pen., persoanele care pot fi audiate în cadrul procesului penal sunt:

- suspectul;
- inculpatul;
- persoana vătămată;
- partea civilă;
- partea responsabilă civilmente;
- martorii;
- experții.

În cazul în care persoana nu cunoaște limba română, audierea se face prin interpret. Dacă nu se poate asigura un interpret autorizat, audierea se poate continua în prezența oricărei persoane care poate comunica cu cel audiat, cu obligația de a relua audierea în momentul în care prezența interpretului autorizat este posibilă.

Dacă persoana audiată este surdă, mută sau surdo-mută, audierea se face cu participarea unei persoane care are capacitatea de a comunica prin limbajul special. În această situație, comunicarea se poate face și în scris (art. 105 C. proc. pen.).

Regulile speciale privind audierea reglementate de art. 106 C. proc. pen. sunt următoarele:

- dacă în timpul audierii unei persoane aceasta prezintă semne vizibile de oboseală excesivă sau simptomele unei boli care îi afectează capacitatea fizică ori psihică de a participa la ascultare, organul judiciar dispune întreruperea ascultării și, dacă este cazul, ia măsuri pentru ca persoana să fie consultată de un medic;
- persoana aflată în detenție poate fi audiată la locul de deținere prin videoconferință, în cazuri excepționale și dacă organul judiciar apreciază că aceasta nu aduce atingere bunei desfășurări a procesului ori drepturilor și intereselor părților;
- în cazul audierii prin videoconferință, dacă persoana audiată se află în vreuna dintre situațiile de asistență obligatorie, ascultarea nu poate avea loc decât în prezența avocatului la locul de deținere.

2.2. Audierea suspectului sau a inculpatului

La începutul primei audieri, organul judiciar adresează întrebări suspectului sau inculpatului cu privire la nume, prenume, poreclă, data și locul nașterii, codul numeric personal, numele și prenumele părinților, cetățenia, starea civilă, situația militară, studiile, profesia ori ocupația, locul de muncă, domiciliul și adresa unde locuiește efectiv și adresa la care dorește să îi fie comunicate actele de procedură, antecedentele penale sau dacă împotriva sa se desfășoară un alt proces penal, dacă solicită un interpret în cazul în care nu vorbește sau nu înțelege limba română ori nu se poate exprima, precum și cu privire la orice alte date pentru stabilirea situației sale personale.

Organul judiciar comunică suspectului sau inculpatului calitatea în care este audiat, fapta prevăzută de legea penală pentru săvârșirea căreia este suspectat sau pentru care a fost pusă în mișcare acțiunea penală și încadrarea ei juridică, drepturile acestuia, obligația de a se prezenta la chemările organelor judiciare, atrăgându-i-se atenția că, în cazul neîndeplinirii acestei obligații, se poate emite mandat de aducere împotriva sa, iar în

cazul sustragerii, judecătorul poate dispune arestarea sa preventivă, precum și obligația de a comunica în scris, în termen de 3 zile, orice schimbare a adresei, atrăgându-i-se atenția că, în cazul neîndeplinirii acestei obligații, citațiile și orice alte acte comunicate la prima adresă rămân valabile și se consideră că le-a luat la cunoștință.

Suspectul sau inculpatul este lăsat la început să declare tot ceea ce dorește referitor la fapta prevăzută de legea penală care i-a fost comunicată, după care i se pot pune întrebări. Acesta are dreptul să se consulte cu avocatul atât înainte, cât și în cursul audierii, iar organul judiciar, când consideră necesar, îi poate permite să utilizeze însemnări și notițe proprii.

Declarațiile suspectului sau inculpatului se consemnează în scris. În fiecare declarație se vor consemna ora începerii și ora încheierii ascultării.

Suspectul sau inculpatul semnează declarația pe fiecare pagină și la sfârșit, dacă este de acord cu conținutul ei. Declarația se semnează și de organul de urmărire penală care a procedat la audiere, de judecătorul de drepturi și libertăți ori de președintele completului de judecată și de greșier, de avocatul suspectului, inculpatului, al persoanei vătămate, părții civile sau părții responsabile civilmente, dacă aceștia au fost prezenți, precum și de interpret, când declarația a fost luată printr-un interpret.

Trebuie precizat că, în cursul audierii, suspectul sau inculpatul își poate exercita **dreptul la tăcere** cu privire la oricare dintre faptele ori împrejurările despre care este întrebant.

2.3. Audierea persoanei vătămate, a părții civile și a părții responsabile civilmente

În afara suspectului sau inculpatului, pot furniza date legate de infracțiunea săvârșită și ceilalți participanți la procesul penal: persoana vătămată, partea civilă, partea responsabilă civilmente.

Ascultarea acestora și consemnarea declarațiilor se fac potrivit regulilor procedurale prevăzute în cazul suspectului sau inculpatului, aplicabile în mod corespunzător (art. 111 și art. 112 C. proc. pen.).

Există însă anumite **dispoziții speciale** în privința persoanelor vătămate pentru care a fost stabilită în condițiile legii existența unor nevoi

specifice de protecție, a persoanelor vătămate minore sau a victimelor anumitor infracțiuni [art. 111 alin. (6)-(8³) și art. 113 C. proc. pen.].

Dacă persoana care a suferit o vătămare în urma săvârșirii infracțiunii nu participă în proces ca persoană vătămată, poate fi ascultată în calitate de martor.

Tot ca o particularitate, audierea de către organul judiciar a persoanei vătămate care a înregistrat o plângere cu privire la săvârșirea unei infracțiuni se desfășoară **de îndată**, iar dacă acest lucru nu este posibil, se va realiza ulterior depunerii plângerii, fără întârzieri nejustificate. Declarația dată de persoana vătămată în aceste condiții constituie mijloc de probă **chiar dacă a fost administrată înainte de începerea urmăririi penale** [art. 111 alin. (9)-(10) C. proc. pen.].

2.4. Audierea martorilor

Declarațiile martorilor reprezintă mijloace de probă foarte vechi și frecvent folosite în procesul penal. În doctrină s-a arătat că martorii sunt „ochii și urechile justiției”.

Martorul este persoana care are cunoștință despre fapte împrejurări de fapt care constituie probă în cauza penală [art. 114 alin. (1) C. proc. pen.]; martorul în sine nu este un mijloc de probă, au acest caracter numai declarațiile lui, în măsura în care concură la rezolvarea cauzei.

Organele judiciare pot asculta ca martori în principiu orice persoană care are cunoștință despre cauza penală. Pot fi audiați ca martori și minorii. Potrivit art. 124 C. proc. pen., dacă aceștia nu au împlinit vârsta de 14 ani, ascultarea lor se face în prezența unuia dintre părinți, a tutorelui sau a persoanei ori a reprezentantului instituției căreia le sunt încredințați spre creștere și educare, precum și în prezența unui psiholog, stabilit de organul judiciar.

Legea **excepțează unele persoane de la obligația de a depune ca martor**. Astfel:

- nu pot face obiectul declarației martorului acele fapte sau împrejurări ale căror secret ori confidențialitate pot fi opuse prin lege organelor judiciare [art. 116 alin. (3) C. proc. pen.]. De exemplu,

nu pot fi ascultate ca martor persoanele obligate a păstra secretul profesional, cum sunt avocatul, notarul, preotul, personalul medical, funcționarii care dețin anumite informații secrete de serviciu etc. Cu toate acestea, faptele sau împrejurările menționate pot face obiectul declarației martorului atunci când autoritatea competentă sau persoana îndreptățită își exprimă acordul în acest sens sau atunci când există o altă cauză legală de înlăturare a obligației de a păstra secretul sau confidențialitatea [art. 116 alin. (4) C. proc. pen.];

- nu pot fi ascultați ca martori persoanele care au în cauză calitatea de părți sau subiecți procesuali principali, deoarece nimeni nu poate fi martor în propria sa cauză. Poate fi însă ascultată ca martor, dacă organul judiciar apreciază necesar, persoana care a suferit o vătămare fizică, materială sau morală printr-o faptă penală pentru care acțiunea penală se pune în mișcare din oficiu și care nu dorește să participe la procesul penal și înștiințează despre aceasta organul judiciar [art. 82 alin. (2) C. proc. pen.];
- au dreptul de a refuza să fie audiate în calitate de martor: soțul, ascendenții și descendenții în linie directă, precum și frații și surorile suspectului sau inculpatului; persoanele care au avut calitatea de soț al suspectului sau al inculpatului; persoanele care au stabilit relații asemănătoare aceloră dintre soți sau aceloră dintre părinți și copii, dacă dovedesc că au conviețuit sau conviețuiesc cu suspectul sau inculpatul. Persoana care îndeplinește una dintre aceste calități în raport cu unul dintre suspecti sau inculpați este scutită de obligația de a depune mărturie și împotriva celorlalți suspecti sau inculpați, în cazul în care declarația sa nu poate fi limitată doar la aceștia din urmă [art. 117 alin. (1) și (4) C. proc. pen.].

Obligațiile martorilor sunt concentrate în următoarele aspecte:

- obligația de a se prezenta la chemarea organului judiciar pentru a depune mărturie. Lipsa nejustificată a martorului în procesul penal poate fi sancționată cu amendă judiciară, potrivit art. 283 alin. (2) C. proc. pen. De asemenea, martorul care nu se prezintă

la chemarea organului judiciar poate fi adus prin intermediul unui mandat de aducere [art. 120 alin. (1) lit. b) C. proc. pen.];

- obligația relatării adevărului. Lipsa de sinceritate a martorului în declarații constituie infracțiunea de mărturie mincinoasă și se pedepsește potrivit art. 273 C. pen. Aceasta presupune ca, prin tot ce declară, martorul să nu facă afirmații mincinoase și în același timp să spună tot ce știe cu privire la împrejurările esențiale asupra cărora a fost întrebat.

Drepturile martorului se manifestă în mai multe direcții, de exemplu:

- martorul, ca de altfel orice persoană care dă o declarație în cadrul procesului penal, este la adăpost de întrebuintarea față de el a oricăror violențe, amenințări, constrângeri fizice sau psihice;
- relatările martorului se circumscriu datelor cauzei, menționând limitele în care are loc ascultarea acestuia. Deși legea nu prevede expres, rezultă că martorul are dreptul să refuze a răspunde la întrebările care excedează cadrului legal al audierii sale. De asemenea, martorul are dreptul la tăcere și neautoincrimare (art. 118 C. proc. pen.);
- alte drepturi ale martorului sunt de ordin patrimonial și vizează cheltuielile judiciare. Martorul chemat la organul judiciar are dreptul la restituirea cheltuielilor de transport, întreținere, locuință și alte cheltuieli prilejuite de chemarea sa; martorul care este salariat are dreptul și la venitul de la locul de muncă pe durata lipsei de la serviciu, iar martorul care nu este salariat, dar realizează venituri este îndreptățit să primească o compensare.

Persoana chemată ca martor este obligată să se înfățișeze la locul, data și ora indicate de organul judiciar. Ascultarea martorului începe cu identificarea lui. Apoi i se comunică obiectul cauzei, faptele sau împrejurările de fapt pentru dovedirea cărora a fost propus ca martor și este întrebat dacă este membru de familie sau fost soț al suspectului, inculpatului, persoanei vătămate ori al celorlalte părți din procesul penal, dacă a stabilit relații asemănătoare aceloră dintre soți sau dintre părinți și copii ori se află în relații de prietenie sau de dușmănie cu aceste persoane, precum și dacă a suferit vreo pagubă în urma săvârșirii infracțiunii.

Ascultarea martorului se face sub prestare de jurământ, potrivit art. 121 C. proc. pen. Minorul sub 14 ani nu depune jurământ, însă i se atrage atenția să spună adevărul.

Ascultarea martorilor și consemnarea declarațiilor se fac potrivit procedurii prevăzute de art. 122-123 C. proc. pen.

Toate declarațiile martorilor au aceeași valoare și fac dovada în aceeași măsură ca orice alt mijloc de probă. Ceea ce trebuie să rețină organul judiciar dintr-o declarație de martor constituie o chestiune concretă, de speță. Cercetările moderne impun organului judiciar să aprecieze declarația martorului ca o operațiune psihologică prin care se cumulează aspecte legate de perceperea și memorizarea faptelor, aprecierea lor cantitativă și calitativă, reproducerea faptelor, caracteristicile temperamentale și de personalitate ale martorului ș.a.

2.5. Protecția martorilor

2.5.1. Protecția martorilor amenințați

Prin Legea nr. 682/2002^[1] a fost creată instituția juridică a protecției și asistenței martorilor, iar prin Legea nr. 281/2003 au fost introduse în Codul de procedură penală anterior unele dispoziții speciale în privința ascultării martorilor. În prezent, Codul de procedură penală cuprinde dispoziții speciale privind protecția martorilor în art. 125-130.

Acordarea statutului de martor amenințat și dispunerea uneia ori a mai multora dintre măsurile de protecție prevăzute de lege intervin în cazul în care există o suspiciune rezonabilă că viața, integritatea corporală, libertatea, bunurile sau activitatea profesională a martorului ori a unui membru de familie al acestuia ar putea fi puse în pericol ca urmare a datelor pe care le furnizează organelor judiciare sau a declarațiilor sale.

Astfel, potrivit art. 125 alin. (1) C. proc. pen., **în cursul urmăririi penale**, odată cu acordarea statutului de martor amenințat, procurorul dispune, din oficiu sau la cererea martorului, a uneia dintre părți sau a

^[1] Republicată în M. Of. nr. 288 din 18 aprilie 2014.

unui subiect procesual principal, aplicarea uneia sau a mai multora dintre următoarele măsuri:

- supravegherea și paza locuinței martorului sau asigurarea unei locuințe temporare;
- însoțirea și asigurarea protecției martorului sau a membrilor de familie ai acestuia în cursul deplasărilor;
- protecția datelor de identitate, prin acordarea unui pseudonim cu care martorul va semna declarația sa;
- audierea martorului fără ca acesta să fie prezent, prin intermediul mijloacelor audiovideo de transmitere, cu vocea și imaginea distorsionate, atunci când celelalte măsuri nu sunt suficiente.

Dacă starea de pericol a apărut **în cursul procedurii de cameră preliminară**, judecătorul de cameră preliminară, din oficiu sau la sesizarea procurorului, dispune măsurile de protecție pe care le poate dispune instanța în cursul judecătii [art. 125 alin. (7) raportat la art. 127 C. proc. pen.].

În cursul judecătii, odată cu acordarea statutului de martor amenințat, instanța dispune, din oficiu, la cererea procurorului, a martorului, a părților sau a persoanei vătămate, aplicarea uneia sau a mai multora dintre următoarele măsuri (art. 127 C. proc. pen.):

- supravegherea și paza locuinței martorului sau asigurarea unei locuințe temporare;
- însoțirea și asigurarea protecției martorului sau a membrilor de familie ai acestuia în cursul deplasărilor;
- nepublicitatea ședinței de judecată pe durata ascultării martorului;
- ascultarea martorului fără ca acesta să fie prezent în sala de judecată, prin intermediul mijloacelor audiovideo de transmitere, cu vocea și imaginea distorsionate, atunci când celelalte măsuri nu sunt suficiente;
- protecția datelor de identitate ale martorului și acordarea unui pseudonim sub care acesta va depune mărturie.

Măsurile vor fi ridicate de procuror, de judecătorul de cameră preliminară sau de instanță când se constată că pericolul care a impus luarea lor a încetat.

În aceleași condiții ca și martorii amenințați pot fi audiați în cadrul procesului penal și **investigatorii sub acoperire** [art. 148 alin. (8) C. proc. pen.]. De asemenea, potrivit art. 175 alin. (6) C. proc. pen., **expertul** poate beneficia de măsuri de protecție în condițiile art. 125 CPP, iar în art. 18 din O.U.G. nr. 43/2002 se prevede că, pentru buna desfășurare a urmăririi penale, pe lângă victime și martori, procurorii Direcției Naționale Anticorupție pot dispune măsuri specifice de protecție și în cazul experților.

2.5.2. Protecția martorilor vulnerabili

Procurorul sau, după caz, instanța poate decide acordarea statutului de martor vulnerabil următoarelor categorii de persoane, dispozițiile privitoare la protecția martorilor amenințați fiind aplicabile în mod corespunzător:

- martorului care a suferit o traumă ca urmare a săvârșirii infracțiunii ori ca urmare a comportamentului ulterior al suspectului sau inculpatului;
- martorului minor.

Odată cu acordarea statutului de martor vulnerabil, procurorul și instanța pot dispune unele dintre măsurile de protecție prevăzute pentru instituția martorului amenințat, și anume:

- însoțirea și asigurarea protecției martorului sau a membrilor de familie ai acestuia în cursul deplasărilor;
- audierea martorului fără ca acesta să fie prezent, prin intermediul mijloacelor audiovideo de transmitere, atunci când celelalte măsuri nu sunt suficiente. Spre deosebire însă de martorii amenințați, în acest caz, distorsionarea vocii și a imaginii nu este obligatorie;
- nepublicitatea ședinței de judecată pe durata ascultării martorului;
- protecția datelor de identitate ale martorului și acordarea unui pseudonim sub care acesta va depune mărturie.

2.6. Confruntarea

Între declarațiile date de unele persoane pot apărea nepotriviri care se lămuresc după metodele obișnuite de evaluare a întregului material probator și prin coroborarea tuturor faptelor și împrejurărilor de natură a lămurii cauza.

Pentru contradicțiile apărute în cadrul probelor orale legea a reglementat în mod special un procedeu probatoriu de natură a elucida asemenea situații. Când se constată că există contradicții între persoanele ascultate în aceeași cauză, se procedează la confruntarea lor, dacă aceasta este necesară pentru lămurirea cauzei (art. 131 C. proc. pen.).

Confruntarea este un procedeu probatoriu complementar care se folosește după ce procedeuul primar și obișnuit al ascultării a fost epuizat.

În timp ce ascultarea inițială se realizează pentru fiecare persoană separat, confruntarea presupune audierea simultană a persoanelor care au dat declarații ce cuprind contradicții.

Persoanele confruntate dau declarații una în prezența celeilalte. În cadrul noii ascultări, persoanele vor fi audiate numai asupra faptelor și împrejurărilor în privința cărora declarațiile anterioare se contrazic. Organul de urmărire penală sau instanța de judecată poate încuviința ca persoanele confruntate să își pună reciproc întrebări. Declarațiile date de persoanele audiate se consemnează într-un proces-verbal, care constituie mijloc de probă.

Confruntarea duce la rezultate în măsura în care, în urma reaudierii, persoanele revin asupra celor declarate anterior, respectiv dau explicații care să înlăture în totul sau în parte contradicțiile. Nepotrivirile inițiale pot persista și după confruntare; în acest caz, organul judiciar va lămuri contradicțiile printr-o nouă evaluare a probelor existente și, dacă este posibil, prin administrarea de probe suplimentare.

§3. Identificarea persoanelor și a obiectelor

Identificarea persoanelor sau a obiectelor se poate dispune dacă este necesară în scopul clarificării împrejurărilor cauzei de către procuror în timpul urmăririi penale sau de către instanță în cursul judecării.

După dispunerea măsurii și înainte ca identificarea să fie realizată, persoana care face identificarea trebuie audiată cu privire la persoana sau obiectul pe care urmează să îl identifice, aceasta constând în descrierea tuturor caracteristicilor persoanei sau obiectului, precum și a împrejurărilor în care au fost văzute. Persoana care face identificarea este întrebată dacă a mai participat anterior la o altă procedură de identificare privind aceeași persoană sau același obiect ori dacă persoana sau obiectul de identificat i-au fost indicate ori descrise anterior.

Persoana care urmează să fie identificată este prezentată împreună cu alte 4-6 persoane necunoscute, cu trăsături asemănătoare celor descrise de persoana care face identificarea. Desfășurarea activității de identificare a persoanelor, precum și declarațiile persoanei care face identificarea sunt consemnate într-un proces-verbal.

În cursul urmăririi penale, în situația în care organul de urmărire penală consideră necesar, activitatea de identificare este înregistrată audiovideo. Înregistrarea identificării este anexată procesului-verbal ca parte integrantă a acestuia și poate fi folosită ca mijloc de probă.

După aceeași procedură pot fi identificate voci, sunete sau alte elemente ce fac obiectul percepției senzoriale.

Obiectele despre care se presupune că pot contribui la aflarea adevărului în legătură cu săvârșirea unei infracțiuni sunt prezentate în vederea identificării, după ce persoana care face identificarea le-a descris în prealabil. Dacă aceste obiecte nu pot fi aduse pentru a fi prezentate, persoana care face identificarea poate fi condusă la locul unde se află obiectele.

Și în acest caz, în cursul urmăririi penale, atunci când organul de urmărire consideră necesar, activitatea de identificare și declarația persoanei

care face identificarea sunt înregistrate audiovideo. Înregistrarea identificării este anexată procesului-verbal ca parte integrantă a acestuia și poate fi folosită ca mijloc de probă.

În cazul în care mai multe persoane sunt chemate să identifice aceeași persoană sau același obiect, organele judiciare competente iau măsuri prin care să fie evitată comunicarea între cei care au făcut identificarea și cei care urmează să o efectueze.

Dacă aceeași persoană urmează să participe la mai multe proceduri de identificare a unor persoane sau a unor obiecte, organele judiciare competente iau măsuri ca persoana supusă identificării să fie situată între persoane diferite de cele ce au participat la procedurile anterioare, respectiv obiectul supus identificării să fie plasat printre obiecte diferite de cele utilizate anterior.

§4. Metode speciale de supraveghere sau cercetare

Conform art. 138 C. proc. pen., constituie metode speciale de supraveghere sau cercetare următoarele:

- interceptarea comunicațiilor ori a oricărui tip de comunicare la distanță;
- accesul la un sistem informatic;
- supravegherea video, audio sau prin fotografiere;
- localizarea sau urmărirea prin mijloace tehnice;
- obținerea datelor privind tranzacțiile financiare ale unei persoane;
- reținerea, predarea sau percheziționarea trimiterilor poștale;
- utilizarea investigatorilor sub acoperire și a colaboratorilor;
- participarea autorizată la anumite activități;
- livrarea supravegheată;
- obținerea datelor de trafic și de localizare prelucrate de către furnizorii de rețele publice de comunicații electronice ori furnizorii de servicii de comunicații electronice destinate publicului.

4.1. Supravegherea tehnică

Potrivit art. 138 alin. (13) C. proc. pen., prin supraveghere tehnică se înțelege utilizarea uneia dintre următoarele metode:

- interceptarea comunicațiilor ori a oricărui tip de comunicare la distanță;
- accesul la un sistem informatic;
- supravegherea video, audio sau prin fotografiere;
- localizarea sau urmărirea prin mijloace tehnice.

Aceasta se dispune de judecătorul de drepturi și libertăți atunci când sunt îndeplinite cumulativ următoarele **condiții**:

- există o suspiciune rezonabilă cu privire la pregătirea sau săvârșirea unei infracțiuni contra securității naționale prevăzute de Codul penal și de legi speciale, precum și în cazul infracțiunilor de trafic de droguri, infracțiunilor la regimul privind substanțele dopante, de efectuare de operațiuni ilegale cu precursori sau cu alte produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, infracțiunilor privind nerespectarea regimului armelor, munițiilor, materialelor nucleare, al materiilor explozive și al precursorilor de explozivi restricționați, de trafic și exploatarea persoanelor vulnerabile, acte de terorism, de spălare a banilor, de falsificare de monede, timbre sau de alte valori, de falsificare de instrumente de plată electronică, în cazul infracțiunilor care se săvârșesc prin sisteme informatice sau mijloace de comunicare electronică, contra patrimoniului, de șantaj, de viol, de lipsire de libertate în mod ilegal, de evaziune fiscală, în cazul infracțiunilor de corupție și al infracțiunilor asimilate infracțiunilor de corupție, infracțiunilor împotriva intereselor financiare ale Uniunii Europene ori în cazul altor infracțiuni pentru care legea prevede pedeapsa închisorii de 5 ani sau mai mare;
- măsura să fie proporțională cu restrângerea drepturilor și libertăților fundamentale, date fiind particularitățile cauzei, importanța informațiilor ori a probelor ce urmează a fi obținute sau gravitatea infracțiunii;

- probele nu ar putea fi obținute în alt mod sau obținerea lor ar presupune dificultăți deosebite ce ar prejudicia ancheta ori există un pericol pentru siguranța persoanelor sau a unor bunuri de valoare.

Acestea constituie mijloace de probă, în măsura în care nu sunt obținute ilegal (de exemplu, interceptările dintre avocat și inculpat, cu condiția ca avocatul să nu săvârșească sau să pregătească săvârșirea unei infracțiuni dintre cele precizate mai sus).

Supravegherea tehnică poate fi dispusă în cursul urmăririi penale de judecătorul de drepturi și libertăți de la instanța competentă să judece cauza în primă instanță sau de la instanța corespunzătoare în grad acesteia în a cărei circumscripție se află sediul parchetului din care face procurorul care o solicită, pentru o perioadă de 30 de zile, măsura putând fi prelungită, fiecare prelungire neputând depăși 30 de zile. **Durata totală** a măsurilor de supraveghere tehnică, cu privire la aceeași persoană și aceeași faptă, nu poate depăși, în aceeași cauză, 6 luni, cu excepția măsurii de supraveghere video, audio sau prin fotografiere în spații private, care nu poate depăși 120 de zile.

În cazuri speciale, procurorul poate autoriza supravegherea tehnică prin ordonanță pe o perioadă de 48 de ore, cu condiția ca, în cel mult 24 de ore de la expirarea măsurii, să informeze judecătorul de drepturi și libertăți.

Procurorul sau organul de cercetare penală întocmește un proces-verbal pentru fiecare activitate de supraveghere tehnică, în care sunt consemnate rezultatele activităților efectuate care privesc fapta ce formează obiectul cercetării sau contribuie la identificarea ori localizarea persoanelor, datele de identificare ale suportului care conține rezultatul activităților de supraveghere tehnică, numele persoanelor la care se referă, dacă sunt cunoscute, sau alte date de identificare, precum și, după caz, data și ora la care a început activitatea de supraveghere și data și ora la care s-a încheiat.

Supravegherea tehnică **se pune în executare** de către procuror sau acesta poate dispune să fie efectuată de organul de cercetare penală sau de lucrători specializați din cadrul poliției, în acest sens fiind utilizate ne-

mijlocit sisteme tehnice și proceduri adecvate, de natură să asigure integritatea și confidențialitatea datelor și informațiilor colectate (art. 142 C. proc. pen.).

Prin Decizia nr. 64/2023 (M. Of. nr. 1047 din 20 noiembrie 2023), Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, a stabilit: „Punerea la dispoziție a infrastructurii necesare, de către Centrul Național de Interceptare a Comunicațiilor din cadrul Serviciului Român de Informații, în sensul asigurării condițiilor tehnice pentru punerea în aplicare a măsurilor de supraveghere tehnică, nu reprezintă o activitate de punere în executare a mandatului de supraveghere tehnică, conform art. 142 din Codul de procedură penală”.

După încetarea măsurii de supraveghere tehnică, procurorul **informează**, în scris, în cel mult 10 zile, pe fiecare subiect al unui mandat despre măsura de supraveghere tehnică ce a fost luată în privința sa, aceasta având posibilitatea să consulte procesele-verbale de supraveghere și să asculte convorbirile, comunicările sau conversațiile ori să vizioneze imaginile rezultate din activitatea de supraveghere tehnică (art. 145 C. proc. pen.).

De asemenea, potrivit art. 145¹ C. proc. pen., după rezolvarea cauzei de către procuror, orice persoană cu privire la care s-a dispus sau confirmat o măsură de supraveghere tehnică și care nu a dobândit în acea cauză calitatea de parte, precum și inculpatul față de care s-a dispus renunțarea la urmărirea penală sau clasarea pot formula **plângere** împotriva măsurii și a modului de punere în executare a acesteia.

Trebuie precizat că, în conformitate cu art. 139 alin. (3) C. proc. pen., **înregistrările efectuate de părți sau de alte persoane** constituie mijloace de probă când privesc propriile convorbiri sau comunicări pe care le-au purtat cu terții, iar **orice alte înregistrări** pot constitui mijloace de probă dacă nu sunt interzise de lege (în acest sens, art. 139¹ și art. 139² C. proc. pen. reglementează regimul înregistrărilor obținute din activități specifice culegerii de informații, respectiv plângerea împotriva unei activități specifice culegerii de informații).